

Een poging in 1980 tot discussie over de “Grondbeginselen der communistische productie en distributie”

Inleiding

Deze stellingen verschenen in oktober 1983 in *Comsopolis* in een poging om *het debat in het revolutionaire milieu te stimuleren op een punt dat nog maar weinig aandacht heeft gekregen: het verband tussen de politieke en de economische problemen van de overgangperiode.*

- *De ‘resolutie over de staat in de overgangperiode’ (IKS) behandelt de politieke problemen. Deze tekst is onvindbaar op de website van de IKS, hij staat daarom hieronder weergegeven.*
- *‘De marxistische oplossing’ (Spartacusbond) geeft in uiterst kort bestek opvattingen weer van de Hollandse Linkerzijde over de economische problemen in de overgangperiode. Deze tekst is te vinden op <http://www.left-dis.nl/nl/>.
Voor degenen die bij gebrek aan kennis van het Nederlands of Duits niet beschikken over de tekst waarnaar de ‘marxistische oplossing’ verwijst, werd in 1980 een Franstalig uittreksel ter beschikking gesteld, eerder verschenen in ‘Bilan’. Zie <http://en.internationalism.org/tag/4/375/period-transition>.
De Nederlandse lezers kunnen de integrale tekst van “De Grondbeginselen der communistische productie en distributie” raadplegen op <https://www.marxists.org/nederlands/documenten/1950/1950gic.htm>*
- *De ‘Stellingen’...’ zijn in 1980 geschreven in een poging om binnen het kader van de ‘resolutie’ de economische problemen aan te snijden.*

STELLINGEN OVER DE "GRONDBEGINSELEN DER COMMUNISTISCHE PRODUCTIE EN DISTRIBUTIE"

1. Het hoofdprobleem van de overgangperiode van kapitalisme naar communisme, is van politieke aard, dat van de dictatuur van het proletariaat. De "resolutie over de staat in de overgangperiode", aangenomen door het derde congres van de IKS, biedt ook het algemeen kader voor de economische problemen van de overgangperiode,

2, De communistische maatschappij is geen kwestie van simpele etikettenverwisseling (geld=arbeidstijd, loon=arbeidsgeld , enz.), zoals het Proudhonisme het voorstelt. De in de "Grondbeginselen" voorgestelde economische maatregelen stellen het proletariaat in staat het tijdelijke voortbestaan van schaarste, ongelijke verdeling, klassen en dus van een staat van de overgangperiode te doorgronden en consequent een houding aan te nemen ter handhaving van de proletarische dictatuur over de staat, de enige mogelijkheid om deze “moedervlekken van de kapitalistische maatschappij” daadwerkelijk te doen verdwijnen.

3, Het **beheer van productie en distributie is een politieke taak** van het proletariaat nadat het de burgerlijke staat heeft vernietigd. Dat wil niet zeggen dat het zijn politieke macht baseert op een economische macht, zoals dat gold voor de zegevierende burgerlijke revolutie. Het is omgekeerd: de politieke macht van het proletariaat (d.w.z. zijn vermogen het communistisch perspectief met de kracht van de overtuiging en van het klassegeweld te realiseren) vormt de basis voor de omvorming door de arbeidersklasse van een productie en distributie, die nog alle kenmerken van de schaarste vertoont, en dus nog steeds "economie" is in de oorspronkelijke betekenis van het woord.

4, Het individuele arbeidsuur als maatstaf voor de **distributie**, vormt geen kenmerk van "sociale gelijkheid" (deel van de burgerlijke ideologie) noch van de communistische maatschappij, waarin immers zal gelden, 'Ieder naar vermogen, ieder naar behoefte!' en niet "Loon naar werken". Het voortbestaan van het gebruik van het arbeidsuur als maatstaf voor de distributie, is een aanwijzing voor de aanwezigheid van de schaarste.

Schaarste wil zeggen een noodzakelijkerwijze ongelijke verdeling, die voortdurend gecorrigeerd zal moeten worden door omrekenfactoren voor verschillende beroepscategorieën*) en zelfs klassen. Het zijn de onderhandelingen over deze omrekenfactoren die één van de kristallisatiepunten is, waar omheen de staat van de overgangperiode zich zal ontwikkelen. Het proletariaat kan zich nooit identificeren met deze onderhandelingen, noch met de resultaten ervan, welke deze ook mogen zijn. Het proletariaat identificeert zich met de beweging die de schaarste opheft en daarmee de ongelijke verdeling en de onderhandelingen tussen de niet-uitbuitende klassen, Met de beweging naar het communisme, sterven de klassemaatschappij en de staat af.

5. Het maatschappelijk gemiddelde arbeidsuur als rekeneenheid voor de **productie** toepassen, betekent de bevrijding van de maatschappelijke productiekrachten uit de kapitalistische productieverhoudingen. Het verlaten van het winstprincipe maakt het mogelijk voor het kapitaal onrendabele productiemiddelen te gebruiken, terwijl een beoordeling van de efficiency mogelijk blijft.

Efficiency verandert van criterium voor de uitbuitingsgraad van de arbeidskracht, in criterium voor de maatschappelijk-nuttige besteding van de sociaal overeengekomen arbeidstijd. Voor het eerst sinds het overheersend worden van het kapitalisme, wordt de productie rechtstreeks gericht op de bevrediging van menselijke behoeften.

RR

*) Dit punt werd bekritiseerd als 'verdeling van de arbeidersklasse'. Wanneer echter na de revolutie het niveau van productie extreem laag is door de verwoestingen die het kapitaal heeft aangericht, kan het noodzakelijk zijn om ook een verschillend aandeel in de consumptie binnen de arbeidersklasse in te stellen om te verhinderen dat arbeiders die zwaar moeten werken over onvoldoende voedingsmiddelen beschikken.

RESOLUTIE OVER DE STAAT IN DE OVERGANGSPERIODE (IKS)

In de overgangperiode zal de verdeling van de maatschappij in klassen met tegenovergestelde belangen leiden tot de opkomst van een staat, Zo'n staat zal tot taak hebben de verworvenheden van deze overgangsmoetschappij te waarborgen tegen elke éxterne of interne poging de macht van de oude uitbuitende klassen te herstellen, alsook de samenhang van de maatschappij te handhaven tegen elke ontbinding van het sociale bouwsel, die voortkomt uit conflicten tussen de niet-uitbuitende klassen die nog bestaan.

De staat van de overgangperiode heeft een bepaald aantal verschillen met vorige staten.

- voor het eerst in de geschiedenis is het geen staat in dienst van een uitbuitende minderheid ter onderdrukking van de meerderheid maar het is daarentegen een staat in dienst van de meerderheid van de uitgebuite en niet-uitbuitende klassen en lagen tegen de oude heersende minderheid.
- hij is niet het uitvloeisel van een stabiele maatschappij en productieverhoudingen maar daarentegen van een maatschappij waarvan het permanente kenmerk is de constante omvorming op een grotere schaal dan ooit is vertoond in de geschiedenis.
- hij kan zich niet identificeren met enige economisch overheersende klasse omdat zo'n klasse in de maatschappij van de overgangperiode niet bestaat.
- in tegenstelling tot staten in voorbije moetschappijen heeft de overgangsstaat geen monopolie op de wapens.

Om al de ze redenen hebben de marxisten gesproken van een "halve staat" als ze doelden op het orgaan dat in de overgangperiode zal opkomen. Aan de andere kant behoudt deze staat een aantal kenmerken van vorige staten.

In het bijzonder zal hij nog steeds de bewaker van de status quo zijn waarvan de taak zal zijn een al bestaande economische orde te regelen, te legaliseren en te bekrachtigen om er een wettelijke kracht aan te geven die erkend moet worden door elk lid van de maatschappij. In de overgangperiode zal de staat ertoe neigen de bestaande toestand te behouden. Daarom blijft de staat een wezenlijk conservatief orgaan dat de neiging zal hebben:

- de sociale omvorming niet te bevorderen maar ertegen op te treden.
- de omstandigheden 'te handhaven waarvan zijn eigen leven afhangt: de verdeling van de maatschappij in klassen.
- zich los te maken van de maatschappij, zich eraan op te leggen, zijn eigen bestaan voort te zetten en voorrechten vóór zichzelf te ontwikkelen.
- zijn bestaan te binden aan de dwang en het geweld die hij noodzakelijkerwijze zal gebruiken tijdens de overgangperiode en te proberen dit middel om de sociale verhoudingen te regelen, in stand te houden en te ver-(dedigen?).
- een vruchtbare voedingsbodem te zijn voor een bureaucratie, een aantrekkingspunt voor elementen uit de oude klassen en baantjes die door de revolutie zijn vernietigd.

Daarom hebben de marxisten de staat van de overgangperiode van begin af aan beschouwd als een "plaag", een "noodzakelijk kwaad" waarvan het proletariaat "de meest slechte kanten zoveel mogelijk za moeten besnoeien" (Engels). Om al deze redenen, en in tegenstelling tot wat vroeger is gebeurd, kan de revolutionaire klasse

zich niet identificeren met de staat van de overgangperiode. Ten eerste is het proletariaat geen economisch overheersende klasse, niet in de kapitalistische maatschappij en evenmin in de overgangsmatschappij. In de overgangsmatschappij zal ze geen economie of eigendom hebben, zelfs niet op collectieve wijze; ze zal strijden voor de afschaffing van de economie en het eigendom. Op de tweede plaats zal het proletariaat, de communistische klasse, het subject dat de economische en sociale omstandigheden van de overgangsmatschappij omvormt, zich noodzakelijkerwijze te weer stellen tegen een orgaan dat de taak heeft deze omstandigheden te handhaven. Daarom kan men niet spreken van een "socialistische staat", een "arbeidersstaat", of een "proletarische staat" tijdens de overgangperiode.

Deze onverzoenbare tegenstelling tussen het proletariaat en de staat uit zich zowel op het onmiddellijke als het historische vlak. Op het onmiddellijke vlak zal het proletariaat zich moeten verzetten tegen de druk en de inbreuken van een staat die de uiting is van een maatschappij verdeeld in tegengestelde klassen. Op het historische vlak zal het noodzakelijke verdwijnen van de staat in de communistische maatschappij (een perspectief dat het marxisme altijd heeft verdedigd) niet het resultaat zijn van de dynamiek van de staat zelf maar het resultaat van de druk die erop wordt uitgeoefend door het proletariaat in zijn eigen voorwaarts gerichte beweging die de slaat steeds meer van zijn attributen handen zal slaan naarmate de vooruitgang naar een klassenloze maatschappij zich ontwikkelt. Om deze redenen moet het proletariaat terwijl het de staat in de overgangperiode zal moeten gebruiken er een volkomen onafhankelijke houding tegenover aannemen, in deze zin mag de dictatuur van het proletariaat niet verward worden met de staat. Tussen beide bestaat een voortdurende krachtsverhouding die het proletariaat in zijn voordeel zal moeten behouden; de dictatuur van het proletariaat wordt uitgeoefend, door de arbeidersklasse zelf via haar eigen onafhankelijke bewapende eenheidsorganisaties, de arbeidersraden. De arbeidersraden zullen deelnemen aan de territoriale sovjets (waarin de hele niet-uitbuitende bevolking is vertegenwoordigd en waaruit de staatsstructuur zal voortkomen) zonder zichzelf ermee te verwarren zodat ze hun klasse-alleenheerschappij over de hele structuur van de overgangsmatschappij verzekeren.

IKS

(eerder verschenen in Wereldrevolutie nr. 7)